

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość

JASZKOWA DOLNA

1. Nazwa

**HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI
JASZKOWA DOLNA**

2. Czas powstania

I poł. XIV w. - 2 poł. XVIII w. - poł. XIX w.

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

UKŁAD RURALISTYCZNY

5. Przynależność administracyjna

województwo: **DOLNOŚLĄSKIE**

powiat: **KŁODZKI**

gmina: **KŁODZKO**

6. Współrzędne geograficzne

50° 24' 43.992" N 16° 42' 2.268" E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE

ROLNICZE

8. Stan zachowania

5

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

NAZWY: Henningi villa, nydersten Hennigsdorf, Neningstorf, Henningisdorf, Nidersten Hennigsdorf, Henningzdorf nidirist, Nidirsten Hennygisdorff, Hennigivilla, Hennigisdorff, nidern Hennigisdorff, Niederhannisdorf, Hansdorf Inferior, Hannsdorf Nieder, Nieder-Hannsdorf, Janowa Dolna

HISTORIA: Przyjmuje się, że wieś Jaskowa Dolna powstała najprawdopodobniej przed połową XIII w., jednak pierwsze wzmianki w dokumentach źródłowych pochodzą dopiero z 1 poł. XIV w. Była to już wtedy duża i bogata osada – istniał tu m.in. kościół parafialny oraz młyn wodny. Dzięki bliskości dużego miasta jakim historycznie było Kłodzko, osada przez dziesięciolecia bardzo szybko i prężnie się rozwijała. W 2 poł. XVIII w. mieszkało tu 42 kmieci, 73 zagrodników oraz 45 chałupników. O zamożności i wielkości Jaskowej Dolnej świadczy również fakt, że w 1782 r. liczyła aż 235 budynków. W XIX w. wieś była świadkiem działań wojennych (wojny napoleońskie), a w niedalekiej odległości od wsi powstały pruskie fortyfikacje ziemne obronne. Po tym ciężkim okresie wieś rozwija się nadal – w 1828 r. było tu 199 budynków, dwór oraz 4 folwarki. W XIX w. pomimo swoich walorów krajobrazowych, Jaskowa Dolna nie zdobyła uznania wśród turystów. Po 1945 r. wieś pomimo zmian ludnościowych, nie wyludniła się, najprawdopodobniej dzięki bliskości miasta Kłodzko. Jaskowa Dolna stanowi bardzo długą wieś łańcuchową, której trasę wyznacza bieg rzeki Jaskówka. Zabudowa to przede wszystkim budynki mieszkalne oraz gospodarcze zorganizowane na planie prostokąta, budowane w tradycyjnej technologii murowanej, tynkowane. Domy rozmieszczone są zwarcie i dość gęsto. Historyczna zabudowa miała głównie układ zamkniętego czworoboku (obecnie duża część założeń wybrakowana). Historyczny układ ruralistyczny jest dobrze zachowany oraz możliwy do zidentyfikowania na mapach oraz w terenie.

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura – załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

02 sierpnia 2024 r.
Jędrzej Sochocki-Musiał

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 1

1. Miejscowość	JASZKOWA DOLNA	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI JASZKOWA DOLNA	6. Zawartość załącznika ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA
2. Gmina	KŁODZKO		
3. Powiat	KŁODZKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- zatrącenie historycznie ukształtowanego układu ruralistycznego wsi
- przebudowa i niezgodne z doktryną konserwatorską prace remontowe historycznej zabytkowej zabudowy mieszkalnej i gospodarczej
- utrata historycznie ukształtowanego krajobrazu kulturowego spowodowane ahistoryczną i niekontrolowaną budową nowych obiektów mieszkalnych
- nadmierne zwiększanie intensywności zabudowy, lokowanie nowych obiektów w miejscach historycznie nieuzasadnionych

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- zachowanie historycznej dominanty w krajobrazie jakim jest kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela
- rozbudowa wsi z poszanowaniem historycznego ukształtowanego układu ruralistycznego
- budowa nowych obiektów z zastosowaniem materiałów występujących w budownictwie lokalnym oraz z zachowaniem cech charakterystycznych dla Kotliny Kłodzkiej
- prace remontowe i modernizacyjne przy historycznej zabudowie mieszkalnej i gospodarczej należy prowadzić z zachowaniem i poszanowaniem oryginalnej substancji zabytkowej
- prace przy obiektach zabytkowych należy prowadzić w uzgodnieniu ze służbami konserwatorskimi

ŹRÓDŁA I LITERATURA

Brygier W., Dudziak T., Chomiak I., *Ziemia Kłodzka*, Pruszków 2018.

Dehio-Handbuch der Kunstdenkmäler in Polen *Schlesien*, Berlin 2005.

Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, 1845.

Kögler J., *Die Chroniken der Grafschaft Glatz*, Glatz 1841.

Słownik geografii turystycznej Sudetów, T. 15: Kotlina Kłodzka i Rów Górnej Nysy, Wrocław 1994.

Kartografia

Messtischblatt Koenigsheim 5566, ok. 1930 r.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

02 sierpnia 2024r.
Jędrzej Sochocki-Musiał